

Tolkning av försäkringsavtal

av Torbjörn Ingvarsson

Torbjörn Ingvarsson
torbjorn.ingvarsson@jur.uu.se

Försäkringsrätten uppvisar många särdrag som motiverar att allmänna, obligationsrättsliga regler tillämpas med eftertanke. Tolkning av försäkringsavtal ligger i ett spänningsfält mellan den allmänna avtalsrättens regler och regler särskilda för försäkringsrätten. I artikeln diskuteras relationen mellan allmänna regler och försäkringsrättens regler för avtalstolkning med utgångspunkt i olycksfallsförsäkringens huvudvillkor och Högsta domstolens praxis.

Inledning

Avtalstolkning är en verksamhet som i sig har något svårgripbart över sig. Detta beror delvis på att regler om avtalstolkning är en form av metaregler, det vill säga regler om regler. Avtalstolkningsreglerna kan i sin tur delas upp i allmänna tolkningsregler och regler för tolkning av särskilda avtalstyper. Relationen mellan reglerna är inte alltid klar. *Grönfors* har beskrivit relationen mellan allmänna tolkningsregler och tolkningsregler för särskilda avtalstyper på följande sätt:

»Tydligt förhåller det sig så, att olika avtalstyper kan skilja sig starkt från varandra i fråga om både uppbyggnad och syfte. Detta förhållande måste antas ha betydelse även för avtalstolkningsreglernas utformning, efter-

som denna [...] funktionellt är beroende av de underliggande rättsreglernas utformning. Om man försöker formulera enbart för alla avtalstyper gemensamma tolkningsregler begår man ettdera av två misstag: antingen uppställer man regler som faktiskt inte är meningsfullt tillämpliga på samtliga avtalstyper eller också vattnar man ur innehållet i de föreslagna tolkningsreglerna till den grad, att de inte kan förmås lämna en sådan erforderlig grad av ledning som krävs av en regel för att den skall fungera som – just en regel.«¹

Jur.dr. *Torbjörn Ingvarsson* är lektor vid Juridiska institutionen, Uppsala Universitet.

Artikeln baserar sig på ett föredrag som hölls vid AIDA:s forskardag på Westmanska palatset den 2 februari 2007. Forskningen som presenteras i artikeln bedrivs med stöd av Svenska Försäkringsföreningen med medel ur Filip Lundbergs stiftelse.

Beskrivningen fångar problemet på ett slående sätt. De regler som avpassats för den allmänna avtalsrätten är inte självklart användbara när ett försäkringsavtal skall tolkas. När ett avtal skall tolkas måste därför ett val göras mellan allmänna tolkningsregler och regler för den särskilda avtalstypen. Här uppstår emellertid nästa problem, nämligen att reglerna ofta inte är klart uttalade och därför i någon mening skapas i samma ögonblick som de tillämpas. Praktiskt sker detta regelskapande genom att de allmänna reglerna tillämpas och att resultatet av denna tillämpning värderas. Så uppstår en spänning mellan de allmänna reglerna och de särskilt avpassade reglerna.

Medan de allmänna tolkningsreglerna får sägas vara väl behandlade, har försäkringsavtalsstolkning inte diskuterats i särskilt stor omfattning. Ämnet har givetvis delvis behandlats inom ramen för andra framställningar, men för närvarande finns ingen mer omfattande undersökning i ämnet. I den nyligen utkomna kommentaren till nya FAL av *Bengtsson* finns ett parti om tolkning av försäkringsavtal. Där görs också flera hänvisningar till annan litteratur i ämnet. *Bengtsson* har även i *Försäkringsteknik och civilrätt* och *Om tolkning av ansvarsförsäkringsavtal* behandlat frågor av intresse för ämnet.² *Hellner* har i den klassiska framställningen *Försäkringsrätt* behandlat tolkning i någon mån.³ Här kan även *Radetzki* Orsak och skada nämnas liksom *Lindell-Frantz*' bidrag *En avtalsrättslig analys grundad på försäkringsavtalet i Variationer på ett Obligationsrättsligt tema*.⁴ Den svenska och över huvud taget den nordiska doktrinen på området är inte omfattande.

Tolkningsregler för försäkringsavtal

Den särart som försäkringsrätten uppvisar ställer krav på anpassningar i de tolkningsregler som tillämpas på försäkringsavtal. I sitt arbete *Försäkringsrätt* lämnar *Hellner* några korta synpunkter på tolkning av försäkringsavtal.

Han konstaterar att det för svensk rätts vidkommande är svårt att uppställa allmänna principer, eftersom antalet rättsfall är litet och i de rättsfall som finns görs endast sällan några direkta uttalanden om hur tolkningen skett.⁵

Det lönar sig föga att klaga över bristen på källmaterial och läget kan kanske sägas ha förbättrats något på senare år. Det rättsfall där Högsta domstolen med störst tydlighet formulerat en tolkningsmodell för försäkringsavtal är NJA 2001 s. 750. I fallet uttalades följande, generella tolkningsprincip för försäkringsavtal:

»Ett sådant villkor bör tolkas med hänsyn tagen till ordalydelsen, klausulens syfte, försäkringens och kundkretsens art, traditioner i fråga om formulering, anslutning till uttrycks sätt i relevant lagstiftning, gängse praxis osv.«

Modellen avser i första hand kommersiella förhållanden och efter vad som framgår av NJA 2006 s. 53 kompletteras den för konsumentförsäkringar med oklarhetsregeln. Oklarhetsregeln är ingen för försäkringsavtalsstolkning särskild regel, men den har ofta ansetts ha särskilt berättigande på försäkringsrättsens område.

Min avsikt är att i det följande göra en liten fallstudie för att pröva hur den uppställda tolkningsregeln fungerar. Valet har fallit på olycksfallsförsäkring. Detta val av försäkringstyp kan givetvis ifrågasättas. Enligt min mening har försäkringsformen den fördelen att den är inarbetad och välkänd. Resultatet av undersökningen i det följande blir därmed lättare att värdera. När några av särdragen i avtalsstolkningen lyfts fram, är det ändå med förbehållet att vad som presenteras i delar inte lånar sig till alltför hårda generaliseringar. Försäkring är inte en enhetlig företeelse. Avsikten är att i annat sammanhang publicera en större studie i ämnet.

Olycksfallsförsäkring och plötslighetskriteriet

Olycksfallsförsäkringen har i grunddragen varit formulerad på samma sätt i de nordiska länderna i över hundra år.⁶ Trots denna kontinuitet angörs fortsatt många tvister om ersättning där tolkningen av villkoret är huvudfrågan. Olycksfallsförsäkringens huvudvillkor får antas vara välkänt:

Med olycksfallsskada menas sådan kroppsskada som drabbat den försäkrade ofrivilligt genom plötslig yttre händelse.

Till denna beskrivning fogas ofta att skada på grund av förfrysning, värmeslag eller solsting är att jämföras med olycksfall. Dessa skador är alltså inte olycksfall, men behandlas *som om de vore sådana*.⁷ Ofta görs också undantag för skada som uppkommit på grund av smitta genom bakterie, virus eller annat smittämne. Ibland anges även något om tiden för när skadan skall anses ha uppkommit. Vanligast är då att ange att kroppsskadan skall anses ha uppkommit den dag den visade sig. Villkoret är också vanligtvis försett med en lista med undantag när olycksfall inte anses föreligga. Listan varierar från försäkringsgivare till försäkringsgivare. För en utomstående betraktare ser listan ut att vara en blandning av försäkringsgivarens tidigare tvister om försäkringen och allmän branschfare. Några av undantagen är uppenbart nämnda för att skapa största möjliga klarhet gentemot den försäkrade och utgör i den meningen inga undantag.⁸ För dessa fall följer det alltså direkt av huvudvillkorets formulering att ersättning inte utgår.

Det traditionellt använda huvudvillkoret skapar problem vad gäller frågan om vad som är *plötsligt*, vad som är en *yttre händelse* och kriteriet att skadan skall ha *drabbat den försäkrade ofrivilligt*. Villkoret är alltså av det slag där i stort varje led har ansetts oklart, men här skall endast det första kriteriet *plötsligt* belysas. Högsta domstolen har i NJA 2006

s. 53 på ett illustrativt sätt tolkat detta kriterium.⁹ I fallet hänvisar Högsta domstolen till NJA 2001 s. 750 och den tolkningsmodell som används där. I fallet skulle den skadelidande bygga till ett uterum. Golvet göts av betong och på kvällen samma dag som golvet gjutits skulle ytan på betongen jämnas till och ruggas upp. Den skadelidande utförde arbetet liggande på knä på betongen. När arbetet slutförts efter ungefär två timmar, upptäckte han att vätska hade trängt genom de byxor han bar och att huden på båda knäna var missfärgad. Vid besök hos läkare följande dag konstaterades att frätskador hade uppkommit på knäna och att denna bland annat krävde plastikkirurgisk behandling.

Högsta domstolen ansåg inte att oklarhetsregeln kunde tillämpas, eftersom villkoret inte var oklart. I denna del uttalade majoriteten:

»Enbart det förhållandet att det inte direkt kan bestämmas huruvida en viss händelse berättigar till ersättning enligt villkoret och att frågan t.o.m. blir föremål för tvist innebär emellertid inte att villkoret är oklart. Momentet i fråga kan därför inte vare sig till sin ordalydelse eller det sätt som det disponerats i förhållande till övriga bestämmelser i villkoret eller försäkringen anses som oklart.«¹⁰

Högsta domstolens majoritet ansåg ofrivillighetskriteriet vara uppfyllt liksom kravet på att det skall vara en yttre händelse som orsakat skadan. Däremot ansåg majoriteten inte att plötslighetskriteriet var uppfyllt. Den skadelidande hade stått på knä i den våta cementen i ungefär två timmar och denna tidsrymd gjorde att skadan inte kunde anses ha uppkommit plötsligt. Betoningen i tolkningen lades på ordalydelsen och villkorets syfte att avgränsa utdragna skadeförlopp.¹¹

JustR Håstad var skiljaktig och utvecklade sin mening i ett särvotum. Här intresserar i första hand att Håstad gör en skillnad mellan knäståendet och vätskeinträngandet. Resonemang i den delen utmynnar i konstaterandet

att knäståendet inte är den händelse som skall vara plötslig, utan vätskeinträngandet. Jag hyser inte annan uppfattning i denna del. Däremot är jag inte enig i bedömning av hur plötsligheten bestäms av Håstad.

»I målet är inte utrett hur snabbt inträngningen ägde rum. Sannolikt började inträngningen genast när Ö.W:s hud kom i kontakt med våt betong och fortsatte sedan så länge han knästod på den våta betongen. Situationen kan jämföras med att någon av misstag under en måltid äter giftig svamp, något som Olycksfalls- och Sjukförsäkringsnämnden bedömt vara ett olycksfall (RFS Serie B 4 1992:3). En lindrig skada kan inträda vid den första eller de första tuggorna, men skadan förvärras om förtäringen fortsätter och särskilt om den drabbade inte snabbt kommer under läkarvård. Att villkorens punkt A1.1 i andra stycket behövt jämföras bl.a. kroppsskada på grund av förfrysning, som inte inträder omedelbart, med ett olycksfall kan förklaras med att förfrysningen här är själva skadan, medan den utlösande händelsen är den icke plötsliga vistelsen i kyla. I förevarande fall har det inte varit fråga om något utdraget förlopp, och Ö.W. har uppenbarligen inte förstått vad som höll på att hända medan han kunnat avbryta knäliggandet och därmed hindra fortsatt vätskeinträngning. Denna bör därför anses som plötslig.«¹²

Enligt min mening innebär resonemanget en sammanblandning av två rekvisit i villkoret, nämligen att det skall vara fråga om att skadan skall ha uppkommit ofrivilligt och att den skall vara plötslig. *Plötslig* avser ett hastigt händelseförlopp och har inget att göra med om den skadade hade *insikt* om att förloppet skedde. Självklart kan inte den som utsätts för en skadebringande substans medvetet avbryta exponeringen för ämnet om personen saknar insikt om att han eller hon utsätts för substansen. *Insikten* gör emellertid inte *händelseförloppet* vare sig snabbare eller långsammare.

Villkorets angivande av att förfrysningsskador skall behandlas som olycksfall ger enligt min mening inte heller stöd för slutsatsen. Händelsen att få förfrysningsskador är inte plötslig, men villkoren tillåter att den hanteras *som om* den vore plötslig och därmed ersättningsgill om övriga villkor för försäkringsersättning är uppfyllda.

En fråga som kan ställas i detta sammanhang är om principen som *Hult* diskuterar i anslutning till NJA 1941 s. 683, att undantaget för förfrysningsskador endast avsåg att begränsa oklara orsakssamband, skulle ha kunnat utvecklas i NJA 2006 s. 53.¹³ Utsträckningen i tid skulle därmed, med Hults resonemang, vara av underordnad betydelse. Om inte skadetyper uttryckligen undantagits såsom något som inte är att betrakta som olycksfall, omfattas de av huvudvillkoret om orsakssambandet i och för sig är klart och skadan uppkommit ofrivilligt. Varken majoritet eller minoritet nämner emellertid fallet eller Hults kommentar.

Här finns anledning att jämföra med ett avgörande från danska Højesteret angående möjligheten att få ersättning för skada som uppkommit som följd av legionellasmitta. I fallet, som refereras som U 2006.252 H, hade en gymnasielärare lett en kurs i New York. Vid hemkomsten till Köpenhamn insjuknade han och diagnostiserades kort därefter med legionärssjuka. Han hamnade i respirator, fick en blodpropp och höger ben fick amputeras. Mengraden bedömdes vara 40 procent. Försäkringsbolaget ansåg inte att detta täcktes av olycksfallsförsäkringen. Även i Danmark är det vanliga att bakteriesmitta uttryckligen utesluts från olycksfallsförsäkringen, men i detta fall hade inte sådant undantag gjorts för bakteriesmitta.

Højesteret ansåg inte att legionellasmittan var en plötslig yttre händelse i olycksfallsförsäkringens mening fastän skador som uppkommit på grund av smitta genom bakterier inte var undantagna i försäkringsvillkoren.

Højesteret pekade på den praxis som utvecklats i Ankenævnet for forsikring angående skador till följd av bakteriesmitta.¹⁴ I domskälen framhölls även skillnaden mellan olycksfallsförsäkring och sjukförsäkring och att sådan smitta heller inte enligt sedvanligt språkbruk utgjorde ett olycksfall. Inte heller i detta fall användes alltså oklarhetsregeln för att nå fram till ett resultat.

Modellens tillämpning på olycksfallsförsäkring

Högsta domstolen hänvisar i NJA 2006 s. 53 uttryckligen till avgörandet i NJA 2001 s. 750 och den tolkningsmodell som formuleras där. Frågan är om bedömningen av olycksfallsvillkorets tillämpningsområde underlättas genom att använda modellen.

Försäkringar är skriftliga och det är därför närmast självklart att börja med avtalets ordalydelse. Ordalydelsen kan ofta inte ensam avgöra frågan och i resonemangen finns därför ofta en glidning över till klausulens syfte. Högsta domstolen betonar i fallet först att tolkningen skall utgå främst från ordalydelsen, men övergår, som det förefaller, att ta hänsyn till syftet med att begränsa ersättningskyldigheten till plötsligt inträffade händelser. Att utläsa vilket syfte en enskild klausul har kan göras på olika sätt. Hänsyn tas både till det enskilda villkorets formulering och till dess relation till huvudvillkoret. Huvudvillkoret utgör därvid en inskränkande ram eller ett sammanhang för förståelsen av det enskilda villkoret. Huvudvillkoret vid olycksfallsförsäkring är svårt att hantera med detta angreppssätt. Tänker vi på ett olycksfall, så sträcker sig tanken över allt från att falla från en stol i köket till bilolyckor och flygkrascher. Denna bredd gör det svårt att göra en verklig ändamålstolkning och är åtminstone en delförklaring till varför klausulen efter så lång tids användning fortsatt avsätter praxis. När det gäller inskränkningar genom särskilda

villkor lämpar sig principen bättre. Om man vill inkludera förfrysningsskador eller utesluta skada som uppkommit på grund av smitta genom bakterie, virus eller annat smittämne går klausulens syfte relativt lätt att avgränsa.

När det gäller kriteriet försäkringens och kundkretsens art är det självklart att skillnaden mellan försäkringar som riktar sig till konsumenter och företagsförsäkringar måste beaktas. Uppdelning i näringsidkare och konsument, där endast konsumenter har en verkligt skyddsvärd position, får en annan betoning på försäkringsrättens område. Redan i 1927 års FAL kom idén om skydd för svagare part till uttryck och försäkringstagaren antogs vara den skyddsvärda. Denna tradition lever kvar och har förts vidare till nu gällande försäkringsavtalslag. Det finns spår i praxis av att domstolarna lägger konsumentenskyddet ovanpå det allmänna antagandet om alla försäkringstagares svagare position. En konsument blir därför på försäkringsrättens område i någon mening dubbelt skyddad, dels genom försäkringsrättens allmänna tendens att skydda försäkringstagaren, dels genom uppdelningen i konsumenter och näringsidkare. Det är önskvärt att skilja dessa element åt, men det är inte alltid lätt att utläsa av domskälen om det är den allmänna försäkringsrättsliga principen om skydd för försäkringstagare, och som alltså kommer alla försäkringstagare till del, eller om det är den omständigheten att det är en konsument som tecknat försäkringen som varit avgörande för utgången. När det gäller de nu behandlade fallen där privatpersoners olycksfallsförsäkringar tolkats förefaller inte den omständigheten att det är fråga om konsumenter ha inverkat på tolkningen.

Traditioner i fråga om formulering har tillsammans med gängse praxis hos försäkringsbolagen uppenbarligen betydelse när olycksfallsförsäkringar skall tolkas. Det danska fallet U 2006.252 H om legionellasmittan kan tas som exempel. Trots att försäkringsvillkoren inte innehöll det traditionella undantaget för

bakteriesmitta, ansågs inte det klassiska huvudvillkoret för olycksfallsförsäkring inkludera sådan smitta. Det är särskilt att notera att det danska fallet gällde konsumentförhållanden och att utgången enligt min mening borde bli densamma om en motsvarande tvist prövats i Sverige.¹⁶ Ett än tydligare exempel kan hämtas från det norska fallet Rt 1987 s. 744, vilket gällde tolkning av begreppet inbrott. I fallet lades stor vikt vid att försäkringsbolagen vid sin skadereglering hanterat begreppet på ett visst sätt och att försäkringsnämnder bedömt begreppet på samma sätt. Den tradition som utvecklats genom faktisk tillämpning av villkoret förefaller alltså ha stor betydelse.

De allmänt använda olycksfallsvillkoren ansluter i mycket begränsad omfattning till uttryckssätt i lagar. Någon egentlig ledning ger därför inte detta tolkningskriterium för olycksfallsförsäkringens huvudvillkor. Det är också svårt att finna någon egentlig ledning i kriteriet att villkoret skall motsvara vad som sakligt sett är en förnuftig och rimlig reglering. Ställd mot oklarhetsregeln, som enligt uttalanden i NJA 2006 s. 53 skall tillämpas först i sista hand, måste frågan ställas om det verkligen är möjligt att komma fram till att villkoret blir gällande såsom en förnuftig och rimlig reglering av frågan, men ändå möjlig att åsidosätt med stöd av oklarhetsregeln.¹⁷

Vad tolkningsmodellen inte verkar avgöra är hur olika moment i den skall vägas mot varandra. Bara om man ser modellen som ett flödesschema, där tvisten tänks avgöras efter den första nivå som så att säga ger klart besked, kan detta problem undvikas. Frågan är dock om modellen verkligen kan användas så. En domstol kommer knappast att ge avkall på en sådan grundläggande bedömningsgrund som vad som är en förnuftig och rimlig reglering och denna måste i någon mening vara överordnad de övriga momenten i modellen som en slutlig kontroll av resultatets godhet. En svaghet vid tillämpningen är också att bestämma hur oklarhetsregeln passar in i

modellen. Kanske kan den inarbetas som ett av flera moment i bedömningen av om resultatet av tolkningen blir förnuftigt och rimligt.

»Det danska villkoret«

Problemen att avgränsa huvudvillkorets tillämpningsområde i den klassiska olycksfallsförsäkringen har gjort att vissa justeringar i huvudvillkoret har gjorts och att undantag och förtydligande tillägg långsamt har växt fram. I Danmark har några försäkringsbolag tagit ett mer radikalt steg och bytt huvudvillkoret så att det numera har följande lydelse:

Ved ulykkestilfælde forstås en pludselig hændelse, der forårsager personskade.

Villkoret skiljer sig i flera avseenden från den klassiska formuleringen. Först bör man notera att avsikten med den nya formuleringen är att vidga kretsen av ersättningsberättigade genom att även vissa former av psykiska skador skall ersättas och att minska antalet oklara fall. Den något tekniska termen *personskada* täcker även psykiska skador, vilket inte begreppet kroppsskada gör.

Formuleringen kan förväntas leda till färre tvister, men frågan är om övergången är lyckad. Det svårtolkade begreppet *plötslig* finns kvar och även om det nya villkoret använts skulle alltså exempelvis avgörandet i U 2006.252 H ha blivit detsamma. Med den nya formuleringen följer också den svåra frågan om orsakssambandet mellan skadehändelsen och den psykiska skadan. Man kan också fråga sig om det är lämpligt att använda det skadeståndsrättsliga ordet *personskada*. Ordet *kroppsskada* har en vardaglighet som det juridisk-tekniska begreppet personskada saknar, men kanske kommer denna del av villkoret att bli oproblematiske.¹⁸

En effekt av den bredare formuleringen är att antalet skador som inkluderas blir större. Detta får antas leda till att ersättning utgår oftare till fler. För att kompensera sig blir

försäkringsgivarna tvungna att antingen höja premien för försäkringen eller ändra villkoren så att ersättning utgår först vid högre mengd än enligt den klassiska formuleringen.¹⁹ Totalt innebär anpassningen alltså inte självklart en fördel för konsumenterna.

Avslutning

Avtalstolkning låter sig inte fångas i enkla formler. Det bör därför knappast förvåna att den tolkningsmodell Högsta domstolen använt inte är heltäckande. Även för välkända villkor som varit i bruk under lång tid finns det fortsatt betydande osäkerhet om exakt vilka skador som omfattas. Genom att beskriva de principer som vägleder och bör vägleda tolkningen av försäkringsavtal på ett sådant sätt, att rekommendationerna varken blir utvattnade eller så specifika att de endast blir en angelägenhet för specialister, kan den konkreta bedömningen av enskilda försäkringsfall bli säkrare. Som undersökningen visat är vi ett stycke på väg, men ännu finns mycket kvar att göra på detta område.

Noter

- ¹ *Grönfors* Fraktavtalet och den allmänna avtalsrätten SvJT 1988 s. 181-202, s. 200.
- ² *Bengtsson* Om tolkning av ansvarsförsäkringsvillkor, Stockholm 1960, *Försäkringsteknik och civilrätt*, Stockholm 1998 och *Försäkringsavtalsrätt*, Stockholm 2006.
- ³ *Hellner* Försäkringsrätt, 2 upplagan Stockholm 1965.
- ⁴ *Radetzki* Orsak och skada, Stockholm 1998 och *Lindell-Frantz* En avtalsrättslig analys grundad på försäkringsavtalet s. 92-140 i *Variationer på ett Obligationsrättsligt tema* Lund 1998.
- ⁵ *Hellner* Försäkringsrätt, 2 upplagan, Stockholm 1965, s. 72.
- ⁶ *Sørensen* Reformen i dansk försäkringsret i *Fs Dufwa*, Stockholm 2006 bd 2, s. 1141-1157, s. 1151.

⁷ Jämför NJA 1941 s. 683 och som kommenteras kort av *Hult* Svensk rättspraxis: Försäkringsrätt 1938-1941 SvJT 1943 s. 15-23 på s. 20f. Fallet gällde om förfrysningsskador skulle anses i och för sig omfattade av försäkringsvillkorets formulering »plötsligt uppkommit genom yttre våld«. Försäkringsbrevet innehöll dock särskilt undantag för just förfrysningsskador och Högsta domstolens majoritet ansåg därför ersättning inte kunna utgå.

⁸ Exempelvis görs det viktiga förtydligandet att ersättning inte betalas för ingrepp, behandling eller undersökning som inte föranletts av olycksfallsskada. Sambandet mellan olycksfall och dödsfall har prövats i NJA 1939 s. 286 och i notisfallen NJA 1902 A nr 225 och NJA 1939 B nr 79. Se även det tydliga exemplet i FFR 1980 s. 157 som gällde hjärtstillestånd som uppkommit i samband med en operation av ett brustet magsår. Eftersom magsår inte är en olyckshändelse ansågs inte heller följdhandelsen att komplikationer uppstod vid operationen av magsåret vara ett olycksfall i försäkringens mening.

⁹ Den 30 januari 2007 avgjorde Högsta domstolen i mål T 3829-03 ytterligare en tvist där begreppet *plötslig och oförutsedd* bedömdes. I fallet var det fråga om en maskinförsäkring som en del av en allriskförsäkring meddelad i ett kommersiellt förhållande. I målet var inte *plötslig* det centrala, utan *oförutsedd*. Skadan i fallet hade uppkommit genom att en motvikt föll ned på maskinen till följd av att de linor som höll upp vikten brast. Av domskälen går att utläsa att Högsta domstolen utgår från att skadan hade varit möjlig för arbetsledningen att upptäcka om rutiner för kontroll av utrustningen funnits och följts. Fallet kommenteras inte närmare här.

¹⁰ NJA 2006 s. 53, Högsta domstolens domskäl, referatet s. 64. *Ramberg & Ramberg* Allmän avtalsrätt, 7 upplagan Stockholm 2007, s. 170-172 noterar att Högsta domstolen förefaller undvika att grunda domslut på oklarhetsregelns och nämner i det sammanhanget bland annat försäkringsfallen NJA 1987 s. 835, NJA 2001 s. 750 och NJA 2006 s. 53 som exempel.

¹¹ Majoriteten betonar på s. 66 att ordalydelsen utgör utgångspunkten, men formulerar sig på s. 68 i domskälen på ett sådant sätt att det knappast kan anses vara fråga om en ren tolkning av ordalydelsen. Med uttrycket »[e]tt skäl till plötslighetskriteriet bör vara« måste en

syftestolkning avses, medan meningen efter åter betonar den språkliga innebörden i ordet *olycksfall*.

¹² NJA 2006 s. 53, JustR *Håstads* skiljaktiga mening, referatet s. 69f. Det kan tilläggas att beskrivningen inte är helt korrekt. Den skadelidande hade, efter vad som kan utläsas av referatet s. 54, byxor med ben som gick nedanför knäna och huden kom därför aldrig i direkt kontakt med cementen, tvärt emot vad inledningen av det citerade tycks antyda.

¹³ *Hult* Svensk rättspraxis: Försäkringsrätt 1938-1941 SvJT 1943 s. 15-23 på s. 20f.

¹⁴ Ankenævnet for forsikring är en privat nämnd som grundades 1975 av Forbrugerrådet og Forsikring & Pension. Både Forbrugerrådet och Forsikring & Pension är privata aktörer. Ankenævnet har godkänts av ministern för Familie- og Forbrugeranliggender och nu gällande stadgar godkändes genom skrivelse den 30 september 2004. Ankenævnets verksamhet kan därför

sägas vara statligt sanktionerad. Nämnden har en domare från Højesteret eller från någon av landsretterna som ordförande och Forbrugerrådet och Forsikring & Pension utser övriga ledamöter.

¹⁵ Jämför uttalandena på s. 66 och s. 68 i majoritetens domskäl i NJA 2006 s. 53.

¹⁶ Jfr *Bengtsson* Försäkringsrätt s. 59, där en annan uppfattning om tillämpligheten av denna grund till nackdel för konsumenter uttrycks.

¹⁷ Se kritiken hos *Bengtsson* Försäkringsavtalsrätt s. 60.

¹⁸ I kommentaren till svenska skadeståndslagen av *Bengtsson & Strömbäck*, 2 upplagan Stockholm 2006, anmärks på s. 140 att vad som menas med personskada fått ökande betydelse. Särskilt psykiska defekttillstånd har visat sig svåra att avgränsa.

¹⁹ *Sørensen* Reformer i dansk forsikringsret i *Fs Dufwa* s. 1151.